Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 49 Нядзеля, 7-га Сьнежня 1924 г. Год 1.

ГРАМАДЗКІ ГОЛАС

Выходзіць тры разы ў тыдзень. Цана нумару 15 грошай.

Падпісная цана на 1 месяц 1 злоты 80 гр.
За границу ўдвая даражэй.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Людвісарская вул. дом № 4. (Wilno, Ludwisarska 4). Рэдакцыя адчынена ад 10—2 гадз. Рэдактар прымае ад 11—1 гадз. удзень, апрача сьвятаў.

Цана абвестак на 1 стар. — 15 гр.
за радок пэтыту: у тэксьце — 10 гр.
на апош. стар. — 5 гр.

Рэакцыйная сьлепата.

Вялізнаю перашкодаю на шляху да аздараўленьня нацыянальных адносін у нашым краі служыць тое, што ня толькі выразна-рэакцыйныя польскія нацыяналістычныя групіроўкі, але навет і глыбока-дэмакратычныя слаі польскага грамадзянства незнаёмы з беларускім нацыянальным рухам у тэй постаці, ў якой рух гэты *фактычна* выглядае.

Няраз прыходзілася заўважыць, што на шпальтах польскае прэсы ўсялякіх палітычных кірункаў далёка няточна перадаваліся тыя ці іншыя факты з беларускага руху.

Але-ж мы схіляемся да думкі, што нязнаньне беларускага нацыянальнага руху польскаю дэмакратыяй і рэакцыяй зьяўлялася заўсёды вельмі магчымым і шчырым. Хочацца думаць, што дасюль сьвядома-злосных выдумляньня баек пра беларускі рух у кругох польскага грамадзянства ня было.

Выдумляць гэтыя байкі пачала ад нядаўняга часу польская газэта „Echo Warszawskie“, якая стараецца іх расьпісаць далёка не па-мастацку.

Народная прыказка характарызуе падобныя зьявішчы кароткімі словамі: „Чуў звон, але ня ведае, дзе ён“.

Гэту простую народную мудрасьць трэба прыстасаваць і на гэты раз, калі мы хочам разглядзець яшчэ адзін выпадак выступленьня нейкага п. St. T. у газэце „Echo Warszawskie“ з артыкулам: „Ruch białoruski w Polsce“.

З пачатку і да канца аўтор выказвае абсолютную незнаёмасьць з настроямі тых шэрых беларускіх масаў, да якіх ён у канцы артыкулу раіць падыйсьці беспасрэдна і „шляхам гаспадарчае і культурнае акцыі зрабіць моцныя стараньні аб паднясьці дабрабыту гэтых масаў, каб выцягнуць іх з дасюлешняга стану цемры“.

Што датычыць пачуцьцёў і настрояў беларускага сялянства, дык аўтор, дасюль яшчэ, апэруе старымі даўно-перажытымі катэгорыямі беларускай нацыянальнай псыхікі. Можна мець самыя адсталыя, рэакцыйныя пераканаьні, можна падходзячы да тэй ці іншай справы, разглядаць яе сьлепа і аднабока з пункту гледжаньня сваіх вузка-партыйных інтарэсаў, але трудна да чаго-нібудзь дайсьці, апэруючы тымі пачуцьцямі беларускага народу, якія ў масавай большасьці сягоньня ўжо зьяўляюцца пераржыткам і з кожным днём адходзяць у нашу горшую мінуўшчыну.

Трэба саўсім ня знаць нашага руху, ня ведаць нічога аб нашым народным быце, трэба, нарэшце, быць абсолютна сьляпым рэакцыянэрам, каб у нашыя дні цьвярдзіць, быццам *у беларускай вёсцы ўсе жыхары, апрача ксяндза і касьцельнае абслугі, саўсім ня лічаць сябе беларусамі, а проста „тутэйшымі“, ня могучы адрозьніць сваё нацыянальнасьці*.

А тымчасам, ня вельмі важнай сілы публіцысты з „Echa Warsz.“, здольны наагул мяшаць, як кажуць, „гарох з капустаю“, пераТасоўваё факты бяз ніякае сыстэмы, даводзяць нібыто большасьць навет ксяндзоў, якія належаць да беларускага руху, карыстаецца ў штодзеннам жыцьці... расейскаю моваю.

Далей ісьці няма куды!

Але-ж вядома, што сьляпыя дарогі ня бачаць і могуць пёрціся, куды ногі нясуць. Гэтак і робіць журналісты з вышэйспомненае газэты, даходзячы да саўсім ужо дзікага вываду, нібыто: „гэтак званы беларускі рух фінансуецца Беларускаю Радаваю Рэспублікаю...“

Будучы ворагам беларускага руху наагул, можна не разьбірацца ў спосабах барацьбы з гэтым рухам, ствараючы аб ім проста з пальца высмактаную хлусьню, але-ж голыя словы, не падпёртыя абсолютна ніякімі фактамі, ніколі вагі ня маюць і заўсёды адскакваюць ад праўды, як гарох ад сьцяны, хоцьбы сабе гарохам гэтым стралялі навет і з гарматы.

Можа ад сваіх болей цьвярозых варшаўскіх колегаў з лявіцовага польскага лагеру, болей знаёмага з беларускім рухам, як у мінулым, так навет і цяпер, паны з „Echo Warsz.“ патрапілі-б даведацца аб тым, што рух наш існаваў куды раней, чымся аб нейкай „Савецкай Беларускай Рэспубліцы“ хто-нібудзь і дзе-нібудзь мог прысьніць.

Падробная палеміка з бязглуздымі вывадамі і аргумэнтамі сьляпога польскага рэакцыянэра зьяўляецца для нас у далейшым непатрэбнаю і саўсім лішняю, дзеля таго, што мы нядольны капацца ў брудным ворасе, груба назьбіраных, словаў, як нядольны таксама сьледам за асобамі, падобнымі да вышэйназванага аўтора, залезьці каму-нібудзь у душу проста з нячышчанымі ботамі бяз ніякага пардону.

Для нас ясна толькі адно, што гэткія „знаўцы“ беларускага нацыянальнага руху, як тыя, хто піша дзіцячыя байкі аб ім у газэце „Echo Warszawskie“, ніколі да выразаньня беларускага пытаньня ў Польшчы прызваны ня будуць, дзеля тае простае прычыны, што пытаньнем гэтым яны належна ня цікавяцца і іхняй застарэлай рэакцыйнай сьлепаце ніякія акуляры ня могуць памагчы разглядзець тыя рэчы, да якіх яны часамі падходзяць.

Часовая Беларуская Рада месьціцца на Нямецкай вуліцы у готэлі „Palace“ пакой 154. Прыём штодня ад 12—2 гадз.

Палітычны агляд.

Няўдаўшуюся спробу камуністычнага перавароту ў Эстоніі ўсе лічаць, як рэзультат пазбаўленьня Троцкага ўлады і перавагі ў С. С. Р. Р. крайніх левых элемэнтаў камуністычнай партыі, заўсёды імкнуўшайся да больш рашучай дзеяльнасьці. З другога боку, праява больш рашучай дзеяльнасьці бальшавікоў на Балканах і ў суседніх заходніх дзяржавах зьяўляецца простым рэзультатам іхняй няўдачы ў Англіі і Нямеччыне і палітычнай удачы ўва Францыі. Да сёлетняй восені Балканы і Прыбалтыцкія дзяржавы лічыліся другарадным тэатрам дзеяльнасьці III Інтэрнацыяналу, у той час, як галоўнымі лічыліся Англія, Нямеччына і Блізкі, Сярэдні і Далёкі Усход. Туды лілася з Масквы галоўная маса золата і скіроўваліся галоўныя бальшавіцкія сілы. І толькі тады, як аканчальна трэснулі надзеі на ўдачу прапаганды ў Англіі пасьля правалу ўраду Макдональда і на пераварот у Нямеччыне, пасьля таго як апошняя дагаварылася з Францыяй,— бальшавікі з усей сілай скіраваліся ў бок найменшага спраціву і зрабілі сваю апошнюю стаўку на Балканы і на суседнія заходнія дзяржавы.

1 сьнежня а 5 г. 30 м. раніцай у Рэвалі паасобныя азброеныя групы па 5—10 душ аднačасна напалі на вакзалы, почту і тэлеграф, тры паліцэйскія камісарыяты, ваенную школу, штаб 10-га пяхотнага палку і іншыя дзяржаўныя ўстановы. Усе гэтыя ўдарныя групы былі азброены стрэльбамі, рэвальвэрамі сыстэмы „парабэльлюм“ і ручнымі бомбамі. Усе каманды выклікаліся парасейску. Зараз-жа пасьля гэтага пачалася ліквідацыя паўстаньня.

Войска і паліцыя пачалі ачышчаць захваченыя камуністамі месцы. У некаторых мясцох, як напр., на вакзале, энэргічны бой трываў да 8 гадз. ўвечары. Да зьмерку ўдалося завясьці ў горадзе поўны парадак. Частку паўстанцаў арыштавалі, а іншыя ўцяклі і схаваліся ў падмястовым лесе, які зараз-жа быў акружаны войскам ды паліцыяй і камуністыя былі злоўлены на другі дзень. У першы дзень у часе нападу камуністых і далейшага з імі бою было забіта: 5 афіцэраў, 7 вучняў ваеннай школы, 7 жаўнераў і 5 цывільных асобаў. Цяжка ранены: 5 афіцэраў, 7 юнкераў і 3 жаўнеры. Лік раненых цывільных асобаў даходзіць да 40 душ. Сярод забітых ёсьць міністар шляхоў, на каторага камуністыя напалі раніцай, як ён ехаў на вакзал. У першы дзень арыштована 60 камуністых, у другі дзень — 100. Ідуць далейшыя арышты. У паўстаньні прыймала учасьце каля 300 чалавек.

Зараз пасьля ліквідаваньня паўстаньня эстонскі ўрад абвясьціў ува ўсім краі ваеннае палажэньне, а галоўнаму камандзеру, гэнэралу Ляйдэнэру, даў над'звычайныя поўнамоцтвы. Склікаены на над'звычайнае паседжаньне парлямэнт, пачуўшы даклад галоўнага камандзера аднагалосна зацьвярдзіў дзяржаўныя загады і прызнаў частковую мобілізацыю. Усіх учасьнікаў паўстаньня аддалі пад ваенны суд. 20 чалавек з гэтага ліку на другі дзень былі засуджаны на сьмерць і расстрэлены.

Ува ўсім краі парадак дагэтуль не пачсаваўся. Па вуліцах Рэвалю хо-

дзяць ваенныя і паліцэйскія патрулі. Паводле апошніх, яшчэ не правераных, чуткаў з Рыгі, ўся эстонская армія выйшла на савецкую граніцу.

З дакладу галоўнага камандзера відаць, што рэвальскае паўстаньне было падрыхтована і кіравана з Масквы. Ударныя групы паасобку прыбылі з С. С. Р. Р. з фальшывыі дакумантамі. Аружжа прывезена з ССРР. Блізка эстонскай граніцы стаялі прыгатоўленыя савецкія вайскавыя адзелы, сфармованыя, галоўным чынам, з эстонскіх камуністых, якія, калі-б рэвальскі пераварот удаўся, павінны былі перайсьці эстонскую граніцу і ісьці на падмогу. У Фінскім заліве перад Рэвалем курсаваў савецкі ваенны флёт, які меў, відаць, па мэце такую-ж самую задачу. Але, даведаўшыся аб няўдачы, якая спаткала рэвальскіх камуністых, адплыў назад у Кранштадт.

Няўдаўшаеся рэвальскае паўстаньне яшчэ раз даказвае, як працуюць бальшавікі над выклікаеньнем рэвалюцыі. Гэтая актыўнасьць дзеяньня III Інтэрнацыяналу ёсьць у сувязі з пазбаўленьнем улады Троцкага і пераходам усяе ўлады ў рукі гэт. наз. „тройкі", ў якой Зіноўеў мае галоўную ролю. Гэткім чынам, Зіноўеў ёсьць ня толькі старшыня III Інтэрнацыяналу, але й галоўны дыктатар С. С. Р. Р. У сувязі з аканчальнай перамогай левага ваяўнічага боку камуністычнае партыі, устрымліваемага раней правым, больш умяркованым з Троцкім на чале, які імкнуўся да згоды з дэмакратычным элемэнтам краю, трэба спадзявацца больш рашучай дзеяльнасьці з боку III Інтэрнацыяналу, каторы можа браць патрэбныя грошы з агульнага скарбу дзяржавы і карыстацца падтрыманьнем чырвонай арміі. На шлях рашучай дзеяльнасьці прэць бальшавікоў таксама й бязвыхаднае экапамічнае палажэньне С. С. Р. Р., дзеля таго, што голы разбою не баіцца. Дзеля гэтага палажэньне ў суседніх з С. С. Р. Р. дзяржавах трэба лічыць надта паважным.

N.

ПАЛІТЫЧНАЯ ХРОНІКА.

У Польшчы.

У Варшаве арыштованы д-р філёзофіі Язэп Крук, 40 гадоў, распараджэньнем лодзінскае пракуратуры абвінавачаны ў распаўсюджваньні камуністычнае літэратуры і антыдзяржаўнай дзейнасьці.

Віцэ-прэм'ер п. Тугут прыняў новага прэзэса соймавага клюбу „Wyzwolenie" сэнатара Возьніцкага.

У міністэрстве ўнутраных справаў падходзіць да канца апрацоўка законапроекту аб прэсе. Законапроект у найбліжэйшыя дні будзе пераслапы ў Раду Міністраў.

Палітычная паліцыя ў Лодзі зрабіла рад арыштаў сярод лодзінскае арганізацыі незалежных соцыялістых. Паміж іншымі, арыштованы відны сябар гэтае арганізацыі д-р Мержынскі. У зьвязку з гэтымі арыштамі конфіскованы тыднёвік „Świt".

У канцы спрэчак у соймавай адміністрацыйнай камісіі пасол Прагэр (P. P. S.) зрабіў гэткую прапазыцыю: Сойм прызывае Урад апрацаваць проект статуту аб тэрыторыяльнай аўтаноміі украінскіх і беларускіх земляў, моц якога распаўсюджвалася-б на ўсю тэрыторыю, заселеную украінцамі і беларусамі. У гэтым статуце павінна прадбачвацца таксама і стварэньне Краёвага Сайму і краёвага кіраўніцтва, адпавядальнага перад гэты Соймам. Спрэчкі і галасаваньне па гэтай прапазыцыі адбудуцца на чарэдным паседжаньні камісіі.

ПАТ. тэлеграфуе з Варшавы за 5.XII: „У Сойме пасол Тарашкевіч, мотывуючы сьпешнасьць прапазыцыі беларускага пасольскага клюбу па справе нападу на пасла Ярэміча, пачаў прамову словамі: „Напады, арганізованыя бандамі польскіх асаднікаў"... гэта выклікала неапісальную буру сярод правіцы і маршалку прышлося перарваць паседжаньне, якое адложана да серады".

У урадовых кругох выстаўляецца кандыдатура п. Левэнгэрца, сябра камісіі экспэртаў па крэсовых справах, на пасаду віцэ-міністра ўнутраных справаў.

Пасьля зацьвярджэньня законапроекту аб вышэйшых ваенных уладах, урад зьвернецца з прапазыцыяй да маршалка Пілсудскага заняць пасаду гэнэральнага інспэктара арміі.

„Kur. Warsz." паведамляе, што віцэ-прэм'ер Тугут проектуе ізноў адвавіць камісію спэцыялістых па крэсовых справах. Лік сяброў будзе павялічаны, а камісіі будзе прыданы характар заўсёднае інстытуцыі.

На парадку дня паседжаньня Рады Міністраў 5 сьнежня стаяла пытаньне аб спэцыяльнай компэтэнцыі ўсходніх ваяводаў у сувязі з пачатаю урадам працаю па аздараўленьню палажэньня на крэсах.

За граніцай.

Рыскі корэспондэнт „Kur. Poran." паведамляе, што савецкаму прадстаўніку ў **Рэвалі** перадана нота, ў якой **эстонскі** урад протэстуе проці заўсёдных дэмонстрацыяў, якія робяцца ў С. С. Р. Р. перад будынкамі эстонскага прадстаўніцтва з прычыны працэсу 149 камуністых у Рэвалі. Эстонскі ўрад заяўляе, што судзіліся эстонскія грамадзяне, сябры III інтэрнацыяналу, з якім радавы ўрад, як ён неаднакроць офіцыяльна заяўляў, ня мае нічога супольнага. Эстонскі ўрад не разумее прычыны дэмонстрацыяў і просіць выдаць распараджэньне аб забароне іх у далейшым.

Вядомы павадыр нямецкіх соцыяль-дэмакратаў Карусь Каўцкі запрошаны прэзыдэнтам **Чэхаславацкай** Рэспублікі Масарыкам у Прагу. Каўцкі ў пісьме да выканаўчага камітэту Чэхаславацкае соцыяль-дэмакратычнае партыі паведаміў, што ў умоўлены час ён прыедзе ў Прагу.

Прэзыдэнт **Фінляндзкае** Рэспублікі ўпаважпіў фінскага пасла ў Парыжы Энкэля, дэлегата Фінляндыі ў Лізе Народаў, падпісаць **жэнэўскі** пратакол аб вырашаньні міжнародных спрэчак мірам.

У **Латвіі** прэзыдэнт Рэспублікі прыняў адстаўку ўраду, адначасна загадаўшы міністрам далейшае спаўняньне іхніх абавязкаў аж да часу ўтварэньня новага кабінэту.

Паводлуг вестак з **Рыгі**, ўся **эстонская** армія, якая налічвае 50.000 чалавек выступіла пасьпешным маршам на граніцу з С. С. Р. Р.

З **Рэвалю** паведамляюць, што, паводлуг офіцыяльнага абвешчаньня, 7 рэвалюцыянэраў, засуджаных на сьмерць, расстрэляны.

Фракцыя рабочай партыі ў **ангельскім** парлямэнце выбрала Макдональда сваім прэзэсам; некалькі сяброў лібэральпае партыі выказаліся проці Лёйд-Джорджа, як лідэра партыі і стварылі рэдыкальную групу.

З прычыны хваробы швэдзкага прэм'ер-міністра Брантынга, на найбліжэйшай сэсіі Рады Лігі Народаў **Швэцыю** будзе прадстаўляць міністар заграпічных справаў.

Паводлуг вестак з **Кітайшчыны**, тамака зьяўляецца магчымаю новая хатняя вайна, з прычыны конкурэнцыі паміж гэн. Чан-Со-Лінам і гэн. Фэнгам.

Савецкае пасольства ў **Бэрліне** адтрымала весткі з **Масквы**, што ўрад С. С. Р. Р. запрапанаваў Троцкаму пасаду пасла ў **Турцыі**.

З **Лёндану** паведамляюць, што ў Суэц прыехалі з **Судану** 1.000 эгіпэцкіх жаўнераў, выдаленых ангельскімі ўладамі.

У **Парыжы** арыштованы францускі бальшавік Садуль, які быў капітанам францускае службы і перайшоў на службу да бальшавікоў пасьля кастрычніцкае рэвалюцыі, будучы сябром францускае місіі пры галоўнай кватэры расейскае арміі падчас сусьветнае вайны. Садуль пасаджаны ў ваенны вастрог з рэжымам для тых, хто ўжо засуджаны. Камуністыя ў францускім парлямэнце зрабілі запрос ураду з прычыны арышту Садуля.

З **Рэвалю** паведамляюць, што савецкае пасольства зьвярнулася ў **эстонскае** міністэрства заграпічных справаў з запросам, ці невядома яму, дзе знаходзяцца некаторыя служачыя і кур'еры пасольства.

Усе прадстаўнікі чужаземных дзяржаваў выказалі ўраду шкадаваньне з прычыны сумных падзеяў 1-га сьнежня. Не зрабіла гэтага толькі савецкае пасольства.

З **Рыгі** тэлеграфуюць, што згодна з паведамленьнямі з **Петраграду**, савецкія ўлады пачалі арыштоўваць **эстонскіх** грамадзян, якія жывуць у С.С.Р.Р., з тым, каб пасьля абмяняць іх на 149 камуністых, засуджаных у Рэвалі.

Рэзультаты конфэрэнцыі крэсовых ваяводаў з цэнтральнымі ўладамі.

Тутэйшая польская газэта „Dziennik Wileński" перадае гэткія інфармацыі аб рэзультатах конфэрэнцыі ўсходніх ваяводаў з цэнтральнымі ўладамі: Міністэрства Ўнутраных Справаў, згодна з пастановамі конфэрэнцыі 4-х ваяводаў усходніх земляў, адбытай у Варшаве з віцэ-прэм'ерам Тугутам і міністрам унутраных справаў п. Ратайскім, аддало ў распараджэньне ваяводаў аддзелы корпусу пагранічнай варты. Гэткім чынам, уся справа бясьпечнасьці на абшары, павераным ваяводзе, будзе знаходзіцца ў руках данага ваяводы.

У рэзультаце робленых усходнімі ваяводамі стараньняў, Міністэрства Ўнутраных Справаў, з мэтаю даць магчымасьць дзейнасьці павятовым соймікам, якія больш, як 40% свайго бюджэту аддавалі на ўтрыманьне паліцыі, згадзілася разлажыць расходы на паліцыю, служачую ў усходніх ваяводзтвах, на ўсю дзяржаву і удзел крэсовых соймікаў у ўтрыманьні паліцыі будзе з Новага Году роўназначны з паветамі іншых частак дзяржавы.

К. СТЭПОВІЧ.

Янка Канцавы.

Вясковая драма ў 5 дзеях.

(Глядзі № 48 „Грам. Голасу").

Маці. Лёгка згадаць, дзеткі. Сёньня-ж субота. Пэўна, на вечарыну звацьбудзе.

Франук. Цётка ўгадала. Будзе-будзе, і яшчэ якая! Прышоў намовіць Янку з Карусяй.

Янка. Ну, я адразу даю згоду... Толькі, — што я там буду рабіць?

Франук. Знайдзем, знайдзем што рабіць! Не раздумвайся ...

Маці (*сумна*). Лепей ты, Янaчка, ня йдзі, бо хлапцы на цябе даўно ўжо коса глядзяць і нездаволены — як я чула — што ты някі іншы, нялюдзкі: Бог ведае, да чаго намаўляеш і дразьніш іх толькі.

Янка. Не, мама. Пазволь мне пайсьці. Чую сёньня асаблівую ахвоту.

Маці. Ну, добра. Але Каруся астанецца, бо аднэй мне з Язэпкам вельмі нудна.

Каруся. Я, мамачка, і ня думаю ісьці. Нашы гульні цяпер рэдка калі абходзяцца без гарэлкі і крыўды. Пэўна і сёньня так будзе. (*Бярэ ад Маткі калаўрот*).

Язэпка (*праціраючы вочы*). Мама, а я пайду такі!

Маці. Табе, дзіцятка, пара ўжо йсьці спаць: во і вочкі твае ліпнуць.

Франук (*устаючы*). Калі ісьці, так ісьці! Цётка хоча, каб Каруся асталася: няхай так будзе, хоць чаму-ж бы і не пайсьці. Ідзем, Янка! Там музыка даўно рэжаць.

ЗАСЛОНА.

ДЗЕЯ II.

Франук. — Юрась — Янка — Разалька — Моладзь.

Вясковая вечарынка. Музыка. Кругом маладзеж. За сталом старшыя гуляюць у карты. Танцы. Чуваць прыпеўкі. Янка стаіць сумны, злажыўшы рукі накрыж. Глядзіць няўважна на танец.

ЗЬЯВА 1.

Франук (*скончыўшы танец*). Гэй хлопцы! Годзі! Дайце польценьку!..

Юрась. Ды што полька! Тут трэба аб чым лепшым падумаць...

Другі хлопец. Што і думаць!..

Юрась. З носа па грошу! Давайце, хлопцы, на гарэлку... Байчэй і ахватней пойдзе гульня.

Адна з дзяўчат (Разалька). Ну, во йзноў гарэлка! Абойдземся! Нашто яна?

Юрась. Ведама ты, Разалька, курыныя грудзі! (*сьмех*). Ня хочаш гарэлкі? Ну, дык давайце на піва!

Янка. Хлопцы! Мне здаецца, што найлепей пагуляць цяпер гэту польку, пасьля я прачытаю нешта вельмі цікаўнае з газэты, — затым махнём нашу родную мяцеліцу, ну, і ўжо будзе пара...

Дзяўчаты. Праўда, праўда! Так і зробім.

Адзін з-за стала (*з паднятай картай*). Слухайце вы толькі бабаў!

Адзін з хлапцоў. Во нашоўся газэтнік! Што

У найбліжэйшыя дні мае быць абвешчаны закон аб вартаваньні пагранічча, які спэцыяльнымі правіламі абніме адносіны ўладаў да насяленьня ў пагранічных паветах. Закон гэты ў пэўнай меры заменіць увядзеньне выняткова́га стану на ўсходніх землях. Паліцыя ўсходніх ваяводзтваў будзе папоўнена ў дасюлешніх разьмерах.

Мясцовасьці, якім пагражае асаблівая небясьпека бандыцкіх нападаў, будуць узмоцнены новым назначэньнем паліцыі.

Віцэ-прэм'ер Тугут мае прыехаць на гэтым тыдні ў Вільню, хочучы на месцы пазнаёміцца з *крэсовымі* справамі; п. віцэ-прэм'ер мае́цца зьвярнуць спэцыяльную ўвагу на тутэйшыя гаспадарчыя справы і па магчымасьці на ўпрашчэньне падатковае сыстэмы. Польскія тэатры ў Вільні маюць атрымаць дзяржаўныя субсыдыі. Міністэрства Унутраных Справаў, ацэньваючы значэньне самаўрадаў для ўсходніх земляў, пастанавіла зрабіць магчымым разьвіцьцё іх, даўшы ім матар'яльную падмогу на культурна-прасьветную працу. Конфэрэнцыя ўсходніх ваяводаў з цэнтральнымі ўладамі пастанавіла у найбліжэйшыя дні ўвясьці новы адміністрацыйны падзел Віленшчыны. Гэтая пастанова датычыць утварэньня Маладзечанскага павету і прылучэньня да яго Ракаўскае і Пяршайскае валасьцёў з Навагрудзкага Ваяводзтва. Павет гэты будзе ўтвораны яшчэ да Новага Году. Кандыдатам на пасаду старасты ў Маладзечне называюць п. Хадакоўскага, былшага ашмянскага старасту.

Агляд прэсы.

Справа „Крэсаў" усходніх мабыць ня хутка перастане быць тэмай для польскай прэсы. „Robotnik" піша:

„Трэба зганіць тую палітыку і тое павядзеньне ўладаў, якія забілі прыхільнасьць да Польшчы. З гэтага выплывае пазытыўны вывад, каб зараз-жа ўзяцца за палітыку, якая адбудавала-б моральную сувязь крэсаў з Польшчай абапёрла яе на трывалых падставах палепшаньня мясцовых адносін ува ўсіх галінах. Гэта адзіны магчымы шлях.

Але рэакцыя ня хоча рэформаў на крэсах, ня хоча самаўраду, ня хоча дапусьціць да голасу і да ўрадаваньня беларускае і украінскае насяленьне, ня хоча даць яму нацыянальных правоў у школе, у урадзе, ў судзе. Хоча ўтрымаць дасюлешнюю сыстэму панаваньня і ўрадаваньня, якая над'звычайна дрэнна настроіла насяленьне. Усю справу ўсходніх крэсаў зьвязваюць да справы „нападаў"; бандытызм і разруха—гэта для рэакцыі адзіныя крэсовыя зьявішчы, годныя ўвагі. На крэсы глядзяць з погляду „усмірэньня", а гэтае „усмиреніе" ўяўляюць сабе, як узмацаваньне плянтатарскага ўрадаваньня на Крэсах. Ідуць за Сталыпіным, які казаў: „Раней успакаеньне, а пасьля рэформы", але таксама, як Сталыпін, — ідуць да ўспакаеньня з аднэй думкай — каб пазбыцца рэформаў.

Стан выняткові па натуры справы з усей сілай падае на найшырэйшыя масы насяленьня бяз розьніцы рэлігіі і нацыянальнасьці. Элемэнтам бандыцкім і дывэрсыйным гэта зусім нічога не парашкодзіць. Дык-жа цяпер і без таго, без выняткова́га стану, бязустанна працуюць палявыя суды, (sądy doraźne). Што-ж новага з гэтага боку прынясе выняткові стан? Уціск прэсы, свабоды слова? На крэсах і так, бяз выняткова́га стану, абавязковы выняткові для прэсы законы, а сходы адбываюцца пад строгім даглядам. Ды шмат будуць лічыцца з пагвалчаньнем свабоды прэсы і сходаў — бандыты і савецкія агенты! А можа пад уплывам выняткова́га стану савецкая Расея спыніць свае дывэрсыйныя зачэпкі? Гэтай надзеі сьведчыла-б аб над'звычайнаі наіўнасьці.

Выняткові стан быў-бы зусім няпікаўны для бандытаў і савецкіх дывэрсыйных спэцыялістых. Але для насяленьня было-б гэта нічым іншым як узаконеньнем усіх гвалтаў, усіх налужыцьцяў, усіх адміністрацыйных глупстваў, якія цяпер робяцца... Увесь сэнс выняткова́га стану на Крэсах апіраўся-б вось на тым, што быў-бы скірованы проці насяленьня, што адзначыў-бы ўзмацованьні паліцэйскі і адміністрацыйны зьдзек бяз ніякіх надзеяў на ўзмацаваньне бясьпечнасьці.

І яшчэ—сьмяхотная рэч! Амаль што на ўсе жаліцца на крэсовую адміністрацыю. Усе кажуць аб дрэнным падборы чыноўнікаў, аб нясумленнасьці, хабарніцтве, грубасьці. І вось гэтай самай адміністрацыі, поўнай заганаў і грахоў, гэтай самай адміністрацыі, якая ня ўмее спаўняць звычайнага закону, якая ня ўмее, як сьлед, выкарыстаць свае вялізныя ўлады, якую ўжо мае, хочуць даць—улады неагранічаную. Гэта значыцца—пасаваць яе ўшчэнт. Гэта значыць, страціць усялякую надзею на „выхаваньне" крэсовай адміністрацыі. Гэта значыць, увясьці зло ў сыстэму. Яшчэ нідзе і ніколі выняткові стан не паправіў адміністрацыі, наадварот—папсаваў яе. А паправіць адміністрацыю — гэта адно з важнейшых крэсовых заданьняў...

З пагляду дзяржаўных інтарэсаў, з пункту гледжаньня дзяржаўных мэтаў — выняткові стан быў-бы абсолютным і непапраўнымым глупствам, якое толькі пагоршыла-б адносіны і зрабіла-б немагчымым усялякае аздараўленьне.

А правая польская прэса, сваім звычаем, напірае на ўвядзеньне выняткова́га стану, як адзінага спосабу „аздараўленьня" нашага краю „Gazeta Poranna" піша:

Бандытызм на крэсах павінен быць зьліквідованы. Польская дзяржава далей ня можа спадзявацца рэзультатаў ад экспэрымэнтаў лібэральных знахароў.

Паседжаньні соймавай адміністрацыйнай камісіі, на якіх будзе разглядацца проект увядзеньня выняткова́га палажэньня на крэсах, пакажуць, што Сойм разумее палажэньне і патрапіць рашыцца на спосабы, якія дадуць супакой і бясьпечнасьць насяленьню, ўзмацуюць пашану для дзяржавы і адміністрацыі.

ПА СЬВЕЦЕ.

Расстрэл паўстанцаў у Эстоніі.

З Рыгі тэлеграфуюць за 4.XII, што ваенныя ўлады расстралялі ў Рэвалі каля 50 чалавек, якія былі захоплены са зброяю ў руках падчас паўстаньня. Савецкі пасол у Эстоніі падаў энэргічны протэст з прычыны расстрэлу бальшавіцкага камісара, аднак-жа гэты протэст ня быў прыняты эстонскім міністэрствам заграгічных справаў. Гэнэрал Ляйдэнэр, якому ўрад даў над'звычайныя паўнамоцтвы, заявіў, што ўсе учасьнікі апошняе камуністычнае рэвалюцыі будуць зараз-жа парасстрэльваны, пасьля таго, як яны будуць выкрыты.

Забойца ўласнае сям'і.

У Зігэне, у Вэстфаліі (Нямеччына), 1-га сьнежня каля 6 гадз. ўвечары пазьверску забіты на вільлі Ангэрштэйна яго жонка, цешча, гасьцішая ў іх дама, 3 канторскіх служачых, садоўнік, служанка і рабочы. Пасьля забойства быў падпалены верхні этаж дому, загадзя абліты бэнзынам, дзеля гэтага часьць трупаў знойдзена абгарэлымі. Прапала бяз ведама 5-ць гадовае дзіця дырэктара Ангэрштэйна, сярод трупаў не знайшлі гэтага дзіцяці. Сам Ангэрштэйн цяжка быў ранены і ўзяты ў бальніцу. Спачатку прыпушчалі, што ў даным выпадку меў месца бандыцкі напад, але грашавая шафа, ў якой была вялікая сума грошай, ня зломана, і прычына зьверскага праступленьня рабілася няяснаю. Сьледзтва вывела няве сэнсацыйны абарот. Паднятая на ногі паліцыя з усяе акругі абыскала ўсе ваколічныя вёскі і лясы. Адбылося шмат арыштаў. Паўстала падазрэньне, што Ангэрштэйн сам пазабіваў усю сваю сям'ю і служачых. У дом ніхто не ўваходзіў і ня выходзіў з яго. Дактары таксама зьвярнулі ўвагу на тое, што трупы забітых ужо саўсім застылі. Скрыначка з капітоўнасьцямі мадам Ангэрштэйн, стаяўшая проста ў шафе, засталася цэлаю. Франкфурцкі хімік Поппэ знайшоў на сякеры, на паляўніцкім нажы і на торбе, як і на забітых, адбіткі пальцаў Ангэрштэйна. Ня выясьнена, як ён мог заманууць у дом абодвух забітых служачых і як ён іх забіў. У садоўніка у кішанёх аказаліся бутэрброды, ўзятыя ім з сабою. Яны звычайна елі пасьля 3 гадзіны ўдзень. З гэтага робяць вывад, што яны забіты паміж 3 — 4 гадз. Пасьля забойства, каб ня было сьледу, Ангэрштэйн пайшоў у сваю кантору і купіў па дарозе плітку шоколяду, нібыто для свае жонкі. У кнігарні, куды ён заходзіў, ён казаў, што ў яго нейкае благое прадчуцьцё. Гэта самае ён казаў і някаторым іншым асобам. Дадому Ангэрштэйн вярнуўся каля 6 гадзіны, затым ён разьліў бэнзоль і падпаліў яго. Ён думаў, што ўвесь дом з быўшымі ў ім трупамі згарыць і гэткім чынам, будуць зьнішчаны ўсе сьляды. Пасьля ён сам парабіў сабе раны, якія зьяўляюцца паважнымі, але не сьмяротнымі. У дырэктара Ангэрштэйна былі буйныя непаразуменьні са сваею фірмаю. Ён зрабіў вялікія растраты і яму было запрапанована папоўніць іх.

Апошнія весткі аб гэтай сэнсацыі былі ў тым духу, што дырэктар Ангэрштэйн 3.XII прызнаўся ў шпіталі, што ён сам пазабіваў сваю сям'ю і прыслугу, а пасьля падпаліў палац.

Рэформа жаніцьбы ў Японіі.

Як паведамляе „Daily Mail" з японскае сталіцы Токіо, японскі імпэратар выдаў дэкрэт, якім пазваляецца ўсім князям і княжнам царскага дому, за выняткам імпэратара і насьледніка пасаду, жаніцца з асобамі, неналежачымі да царскае сям'і; адначасна тым самым дэкрэтам касуецца адвечны японскі звычай рабіць заручыны паміж маленькімі дзяцьмі ў калысцы. Дэкрэт гэты быў выданы, дзякуючы стараньням вялікага князя Асаакіра Куні, які нізашто не хацеў выпаўніць абавязаньня аб жаніцьбе, зробленага ад яго імя яшчэ тады, калі ён быў у калысцы.

тут табе — школа ці царква, каб мы твае навукі слухалі?!

Юрась (*зьбірае грошы ў шапку і шэпчацца з кожным*). Пашоў-бы лепей спаць з сваей мудрасьцяй!..

Янка (*безнадзейна*). Вось вы зразу, хлопцы, і ўселі на мяне. Я-ж толькі стаўлю такі проект! Пагулялі-б стройна, даведаліся-б, што чуваць на сьвеце — і гэта нам дало-б карысьці больш, чым гарэлка. Што мы замнога маем грошай, ці замала патрэб, каб трацціца на гэнае зельле благое?

Юрась (*кончыўшы збор*). Га! Што чуваць на сьвеце? А во што: Бэрка прывёз з места добрага піва і харошай гарэлыцы. Дык, каб тут ня цацкацца, ідзём хутчэй да яго даведацца што чуваць... (*Крыкі „Гарой Юрась, гарой!" Сьмехі. Некаторыя з-за стала сунуліся да дзьвярэй за Юрасём*).

Франук. Пастойце, пастойце! Я маю новы проект!

Голас з-за дзьвярэй. Бывай здароў з сваім проектам (*расходзяцца*).

Франук (*на старану*). Пайду за імі. Хто там іх патрапіць адвясьці ад блазноты!... (*Выходзіць за Разалькай, каторая сумна паглядае на Янку, ўздыхаючы*).

ЗЬЯВА 2.

Янка (*адзін; ходзіць нэрвова, пасьля сядае*). Божа! Во людзі, во людзкое жыцьцё!.. Поціцца чалавек гаротна, гаруе на крывавы грош аж да змадзеньня — а посьле: прапівае ўсё лёгкадушна, бяз дай прычыны. А ў хаце цёмна, нехват найпатрабнейшага; а ў галаве так пуста, няма жывога сьвятла навукі... І гэты чалавек мае быць грамадзянінам... Што пойме ён, што зразумее!.. І хоча ён быць багатым (*сьмяецца злосна, ходзіць неспакойна*). А гэты-ж чалавек мае душу, душу мабыць няўмірушчую, здольную да шчасьця вечнага, жыцьця неабнятага. Розум яго здолен парушаць шыбкія машыны, мерыць бесканечнасьць... І ці-ж ён няздолен любіць праўду каханьнем гарачым? Ня можаць-жа ён стаць чалавекам вольным, адкрытым на высокую творчасьць... Эх, нясілен ён зьдзяржаць сябе, неўмагату яму барацьба сьвятла з цемрай. (*Садзіцца, ўсьпірае́цца на локцях, сьціскае галаў*). Божа! Божа! Мне так сумна, так неяк душна! Што мне да іх? Маю многа працы з самым сабой. Можа лезу не ў свае. Няхай-бы ішлі «сьледам за дзедам». Хай-бы не выглядалі з падворка адсталасьці... І скуль у мяне пэўнасьць праўды?! (*З сілай*). Не! Пакінуць іх не магу! Аддацца толькі сабе і сваім было-б зрадай Богу і сумленьню... Ніколі!.. Але чаму яны мяне ня любяць? Асабліва гэты Юрась. Ненавідзіць проста. А мо' я й сам вінаваты, мо' няздольны? Не! Мусіць гэты адпор толькі да пары. Трэба якога сільнага ўражаньня на іх; трэба, каб іх страсло, каб страпянула іх сэрцы і душы... Я-ж, апроч словаў, нічога больш ня знаю, ня ўмею... Паправіў, праўда, гаспадарку, гледзячы на разумнейшых і чытаючы пільна, але прыкладам дзя іх ня стаў: пальцам не кранулі адны, а другія зайздруюць.. Працу сваю цяжкую заносяць Бэрку на гарэлку і дзіва, што бедныя. Сьмяюцца з мяне, што чытаю, разьвіваюся: «На мудрага захварэў!»

(Працяг будзе).

Жыцьцё провінцыі.

Слонім.

Блізка што з год назад з Пачаева зьнік бяз ведама іераманах Сава. Апошні мае сярэднюю адукацыю і лічыўся выдатным прамоўцаю. Шуканьне іераманаха было безрэзультатным. А цяпер выясьнілася, што Сава перайшоў у каталіцтва паводлуг усходняга абраду і знаходзіцца ў езуіцкім манастыры каля Слоніма, дзе носіць імя Сяргея. Новы езуіцкі манах у вопратцы праваслаўнага духавенства гаворыць пропаведзі на расейскай мове, носіць бараду. Сяргей прызнае рымскага Папу, як патрыярха ўсходніе царквы. На пропаведзі Сяргея сходзіцца шмат сялян з ваколічных вёсак.

Дукшты.

4-га сьнежня а паўдні паміж станцыямі Дукшты і Турмонт ледзь ня здарылася катастрофа з пасажырскім цягнікам № 713, які наехаў на кавалак жалеза, моцна прымацаваны да рэльсаў. З прычыны шпаркага ходу поезду, жалеза было пагнута паравозам, а машыністы, пачуўшы моцны стук, затрымаў цягнік. Цераз 25 мін., пасьля ўхіленьня перашкоды, поезд пайшоў далей.

Вінавайцаў ня знойдзена. Сьледзтва йдзе.

Сьляды вайны ў Сьвянцянскім павеце.

2-га гэтага сьнежня ў былых нямецкіх акопах каля мястэчка Вайстоня, Сьвянцянск. павету Віктар Пятух знайшоў артылерыйскі снарад, які ён прабаваў разабраць. Неспадзевана снарад разарваўся, пацяўшы няшчаснага на дробныя кавалкі.

Навіны ў тры радкі.

— Над'звычайны суд у Роўне (Валынь) засудзіў на расстрэл Сяргея Захарчука за бандытызм. Прыгавар суда споўнены.

— У Кракаве паявілася невядома якая эпідэмія. Гарачка ў хворых даходзіць да 38 градусаў.

— Удава забітага ў Эгіпце ангельскага гэнэрала Лі Стэка адмовілася ад урадовае субсыдыі ў 200 фунт. штэрлінгаў і папрасіла раздаць грошы бедным.

— Іоффэ, які заключаў у Рызе мір з Польшчаю, мае быць назначаны савецкім прадстаўніком у Вене.

— Паводлуг афіцыяльных даных, за першыя 9 месяцаў г. г. у Палестыну прыехала 8,191 жыд імігрантаў, выехала стуль 1,701 эмігрантаў.

— У Петраградзе складаецца поўны слоўнік расейскіх рэвалюцыянэраў, ад дзекабрыстых да 1917 г. У слоўніку будзе больш як 20.000 іменаў.

— Падчас надаўняга шторму на Касьпійскім моры зацёрта лёдам 700 параходаў. Загінула каля 140 суднаў і 60 рыбакоў.

— У Петраград з Марсэля прыбыў карабель з купленымі ў Францыі хімічнымі таварамі лікам 75.000 пудоў.

— У Варшаве ад няспраўнасьці аднае з печаў пачаўся пажар у будынку гэнэральнага штабу. Пажарнікі зараз жа яго пагасілі.

Газэту прачытай і перадай суседу!

Той, хто умее чытаць, ніколі не палянуйся прачытаць няпісьменнаму!

У С.С.Р.Р.

Чаго варта чырвоная армія.

З Адэсы паведамляюць, што цяпер туды прыехала з Масквы спэцыяльная камісія ваенна-рэвалюцыйнае рады, каб зрабіць сьледзтва па справе трусасьці войск адэскага гарнізону. Трусасьць гэтая выказалася ў тым, што нядаўна ваенная рада Адэскай губэрні, хочучы выпрабаваць гатоўнасьць чырвонае арміі да вайны, зрабіла трывогу і абвясьціўшы гарнізону, што да Адэсы падходзіць некалькі тысяч паўстанцаў з вялікім лікам гармат, загадала яму збройна выступіць проці „белагвардзейцаў". Пасьля гэтага абедзьве дывізіі чырвонае арміі, якія стаяць у Адэсе, раптоўна пачалі ўцякаць ува ўсе бакі. Некаторыя вайсковыя аддзелы былі затрыманы толькі ў адлежнасьці каля 40 вярстоў ад Адэсы. У рэзультаце ўсе камандзеры паасобных аддзелаў Адэскага гарнізону апынуліся пад арыштам і аб трусасьці іх маскоўская камісія робіць цяпер сьледзтва.

Разгром хаты-музэю Леніна.

У сяле Шушынскім, Мінусінскага павету ў Сібіры (месца ссылкі Леніна) залазаўшыя сяляне, не адтрымаўшы дакляраванага харчавога пайка ў працягу месяца, разграмілі хатумузэй, дзе жыў Ленін. На месца здарэньня з Нова-Мікалаеўску выехала камісія з мэтаю ўратаваць хоць часьць рэліквіяў, разабраных сялянамі падчас беспарадкаў.

Урад Малдаўскае рэспублікі.

Сталіцаю Малдаўскае рэспублікі вызначылі места Балту. Рэвалюцыйны камітэт зацьвярдзіў гэткі склад ураду гэтае рэспублікі: унутраныя справы і ГПУ — Корнеў, справядлівасьць — Крылоў, соцыяльнае абесьпячэньне — Оборочу, ахова здароўя—Субоцін, фінансы — Мэрэнэр, народная гаспадарка — Аўгуст, праца — Галіцкі, прасьвета—Бугушкану, ваенныя справы — Міхайлов, зямельныя справы — Криворуков. Афіцыяльнымі мовамі у радавай Малдавіі абвешчаны: малдаўская, украінская і расейская.

„Абшарніцкі фронт".

„Правда" абвясьціла новы „фронт". Гэта — барацьба з абшарнікамі, якія яшчэ пазаставаліся ў вёсцы. Друкуюцца цэлыя посьпілкі даносаў. — У Холмскім павеце, Пскоўскае губэрні,— піша корэспондэнт „Правды",—зямля застаецца ў руках абшарнікаў—гэнэрала Курапаткіна, сяброў Гасударственнае Думы, земскіх начальнікаў. Да гэтага часу ў павеце ёсьць гаспадаркі, якія налічваюць па 80—100 і болей дзесяцін зямлі. Узаемаадносіны з сялянамі патрыяхальныя... А ў *совхозах* сядзяць „савецкія абшарнікі", няўмелыя, безгаспадарныя, якія эксплёатуюць рабочую сілу самым жорсткім і бязглуздым чынам...

Другі супрацоўнік „Правды" пералічвае тыя спосабы, да якіх удаюцца абшарнікі, каб толькі застацца на зямлі. Часта-густа ствараюцца камуны, арцелі, працоўныя таварыствы, пад грознымі назовамі „Камуна — сьмерць капіталу". Абшарнікі прыстройваюцца ў савецкіх установах. Другім мэтодам зьяўляецца арганізацыя „культурных гаспадарак". Трэцім — падбухтораваньне сялян проці совхозаў. Нарэшце, абшарнікі пачынаюць судовыя справы, ў рэзультаце якіх спрэчная зямля застаецца ў іхнім фактычным уладаньні.

Яшчэ расстрэлы.

Прыгаварам магілёўскага суда расстраляны сяляне Іван і Парфен Сенцоровы за забойства савецкага ўраднiка, які, прыехаўшы ў іх вёску, хацеў падзяліць зямлю паміж камуністымі.

Зьезд у Менску.

У канцы сакавіка 1925 году будзе скліканы 7-мы ўсебеларускі радавы зьезд, на якім будуць выбраны дэлегаты на усесаюзны радавы зьезд.

Констытуцыйная Камісія.

Зацьверджана камісія па апрацаваньню констытуцыі Беларускай Радавай Рэспублікі. У склад камісіі ўваходзяць Чарвякоў, Адамовіч, Нодэль і Ігнатоўскі.

Перавыбары ў „сельсаветы".

Як ілюстрацыя перамогі „беспартыйных" паказваюць рэзультаты выбараў ў Старадарожаскім раёне, Слуцкага вокругу: З 208 сяброў—беларусаў 192, расейцаў 4, палякоў 3, жыдоў 8. Наагул з 2051 выбарнікаў — камуністых 226, кандыдатаў 20, камсамольцаў 220, беспартыйных 2355. Трэба падкрэсьліць, што толькі 35% сялян прынімала вучасьце ў выбарах.

Тутэйшая хроніка.

= У Бел. Грам. Сабраньні. На падставе §§ 12 статуту Бел. Гр. Саб. выключаны са сьпіску сяброў гэтакія асобы: Шміц Тэрэса, Гудзёка Ігнат, Клышэўскі Мечыслаў, Аляхновіч Мікалай, а таксама Міцкевіч Данат (з прычыны сьмерці) і Віктар Протас, як апублікаваўшы ў газэце, што выходзіць дабравольна з сяброў Сабраньня.

= Прафэсіянальнае жыцьцё. Паводлуг ведамасьцяў цэнтральнага бюра прафэсіянальных саюзаў, у сярэднім заробак чарнарабочай жанчыны раўняецца ў Вільні 2 злотым у дзень, мужчыны 3 злот. ці 3 зл. 25 грош. У провінцыі цэны працы ніжэйшыя на 25 — 40 грош.

= Срок для абегу разьменных папяровых грошай. 31 студня канчаецца апошні срок для ўзяцьця з абегу разьменных банкнотаў у 1, 5, 10, 20 і 50 грошай, выпушчаных на час вырабу мэталічных монэт.

= Аб прызыве 1905 году. На 15 сьнежня вайсковы рэфэрат канчае сьпіскі прызыўных, радзіўшыхся ў 1905 годзе.

= Самагубствы. З 1-га да 30-га лістапада ў Вільні было занатована 62 выпадкі спробаў самагубства, з якіх у 20 проц. выпадкаў прычынаю, пабудзіўшаю да самагубства, было цяжкае матар'яльнае палажэньне, ў 15 проц. выпадкаў — сямейныя непаразуменьні, ў 5 проц. — мэлянхолія, ў 30 проц. — безнадзейнае каханьне, ў 12 проц. выпадкаў спробы самагубства зроблены ў п'яным стане і ў 18 проц. выпадкаў прычыны самагубства ня высьнены.

= Барацьба з дарагоўляю. Ваяводзкая установа для барацьбы з дарагоўляю адтрымала распараджэньне міністэрства ўнутраных справаў аб інтэнсыўнай барацьбе з ліхвою. Міністэрства заклікае да точнага досьледу цэнаў на рынку, да адданьня пад суд праступных элемэнтаў і прысыланьня ў міністэрства штомесячных справаздачаў. Паведамляючы аб гэтым, „Dzień. Wil." зазначае, што дасюль падаваныя „рыначныя" цэны не адпавядалі фактычным цэнам на рынку.

= Падатак за жывёлу. Сельскагаспадарчы аддзел Дэлегатуры Ураду пераслаў у Магістрат сьпіскі платнікаў падатку за жывёлу, які незабаўна будзе зьбірацца.

= На пагранічы. „Dz. Wil." паведамляе, што начальнік аддзелу пагранічнае бальшавіцкае варты зьвярнуўся да камандзера польскага пагранічнага батальёну з заявою, што зрывае нармальныя пагранічныя зносіны. Польскія ўлады адказалі узмацненьнем кантрольнае і патрульнае службы ў пагранічнай паласе.

= Паварот Дэлегата Ураду. Дэлегат Ураду на Віленшчыну п. Рачкевіч вярнуўся з Варшавы ў Вільню. Ён быў на нарадах крэсовых ваяводаў у міністэрстве унутраных справаў.

= Падвышэньне паштовых аплатаў. Дырэкцыя Пошт і Тэлеграфаў мае замер падняць тарыф аплаты за пасылкі на 100 проц. Проект гэты зьявіўся дзеля таго, што купцы, з прычыны падвышэньня аплатаў на чугунках, пачалі ўвесь свой тавар перасылаць пасылкамі праз пошту, што для іх каштуе шмат таньней.

Усячына.

Здарэньне з ключом ад готэлю.

Копэнгагэнскі корэспондэнт „Chicago Tribune" расказаў на шпальтах гэтае амэрыканскае часопісі праўдзівае здарэньне, меўшае месца ў Копэнгагэне. Здарэньне гэтае зьяўляецца, як-бы ўзятым з якое-небудзь байкі.

Справа ў тым, што прыбыўшы нядаўна з паездкі ў полярны край вядомы дацкі вучоны Пётра Фрэйхэн знайшоў на паўночным беразе Грэнляндыі заваленую лёдам і сьнегам скрынку, якая відочна была пакінена там іншым дасьледчыкам некалькі гадоў назад. Быўшых у скрынцы пісьмаў і дакумэнтаў прачытаць ужо нельга было, але затое да вялікага меднага ключа была прымацована картачка з назовам аднаго копэнгагэнскага готэлю.

На прыезьдзе ў сталіцу Даніі — Копэнгагэн —, Фрэйхэн зьвярнуўся ў гэты готэль, дзе яму сказалі, што гэткія ключы ўжо шмат гадоў, як ня ўжываюцца там. Пасьля перагляду старых кнігаў, у якія запісваліся госьці, знайшлі прозьвішча амэрыканскага дасьледчыка паўночных краёў Сьвіфта, які некалькі гадоў назад, выбіраючыся ў падарожу на полюс, займаў пакой у готэлі і аб якім да таго часу нічога ўжо ня было чуваць.

Пару тыдняў назад той самы Сьвіфт, зьявіўся у Копэнгагэн з мэтаю падрыхтавацца да новае падарожы. Спыніўся ён у знаёмым яму раней готэлі і патрабаваў нумар, які займаў 15 гадоў назад. Як-жа ён задзівіўся, калі яму падалі той самы ключ ад пакою, які ім быў пакінены гэтулькі гадоў назад у скрынцы на беразе Грэнляндыі!

Рэдактар-Выдавец **Язэп Салавей**. Друкарня „Lux", вул. Жэлігоўскага, 1. Тэлеф. № 203.